

27.11.2025

Lainsäädäntöneuvos Charlotta von Troil

MERTEN BIOLOGISEN MONIMUOTOISUUDEN SUOJELUSTA JA KESTÄVÄSTÄ KÄYTTÖSTÄ KANSALLISEN LAINKÄYTTÖVALLAN ULKOPUOLISILLA ALUEILLA TEHDYN, YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN MERIOIKEUSYLEISSOPIMUKSEN ALAISEN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1 Asian tausta

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1996) kolmas täytäntöönpanosopimus tehtiin vuonna 2023 ja se koskee merten biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla (Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alainen sopimus merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla, jäljempänä BBNJ-sopimus).

2 Voimaantulo

BBNJ-sopimusta neuvotteleva hallitustenvälinen konferenssi hyväksyi sopimuksen New Yorkissa 19.6.2023. Suomi allekirjoitti sopimuksen 20.9.2023. Sopimus esitettiin eduskunnan hyväksyttäväksi hallituksen esityksellä 9/2025 vp. Eduskunta hyväksyi sopimuksen 11.4.2025 ja tasavallan presidentti 6.5.2025, vahvistaen samalla lain sopimuksen voimaansaattamisesta. Suomen hyväksymiskirja talletettiin Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan 28.5.2025.

Sopimus tulee 68 artiklan 1 kohdan mukaisesti voimaan 120 päivän kuluttua päivästä, jona kuudessakymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu sopimuksen tallettajana toimivan YK:n pääsihteerin huostaan. Voimaantulokynnys ylittyi 19.9.2025, joten sopimus tulee kansainvälisesti voimaan 17.1.2026.

Sopimuksen kansallisen hyväksymisen yhteydessä tehtiin BBNJ-sopimuksen toimeenpanoon liittyviä muutoksia merensuojelulakiin (laki 220/2025). Näiden lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti BBNJ-sopimuksen kanssa.

Sopimuksessa on muita kuin lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä liittyen meren geenivaroihin kohdistuvan toiminnan ilmoitusvelvollisuuksiin. BBNJ-sopimuksen hyväksymistä koskevaan hallituksen esitykseen (9/2025 vp.) sisältyi luonnos merensuojeluasetuksesta, joka koskee mainittuja ilmoitusvelvollisuuksia. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti BBNJ-sopimuksen kanssa.

3 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat luonnon- ja ympäristönsuojelua. Luonnon- ja ympäristönsuojelun alaan kuuluvina voidaan pitää erityisesti BBNJ-sopimuksen III osaan sisältyviä määräyksiä aluelähtöisistä merenhoitotoimista ja IV osaan sisältyviä määräyksiä ympäristövaikutusten arvioinnista. Maakunnan lainsäädäntövalta rajoittuu

kuitenkin itsehallintolain 2 §:n mukaisesti määritellyyn maakunnan alueeseen. Koska BBNJ-sopimus ei sisällä Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sopimuksen voimaansaattamissädökselle ei ole ollut tarpeen pyytää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaisesti.

4 Säännökohtaiset perustelut

BBNJ-sopimuksen voimaansaattamista ja merensuojelulain muutosten voimaantuloa koskevan asetuksen (asetus 1) 1 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään, että sopimus tulee voimaan 17.1.2026 niin kuin siitä on sovittu. Pykälän toinen momentti sisältää tavanomaisen säännöksen sopimuksen kansallisista hyväksymis- ja voimaansaattamisvaiheista. Asetuksen 2 § sisältää Suomen hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä antaman kirjallisen poikkeuksen sopimuksen soveltamisalaan. Asetuksen 3 §:ssä säädetään, että sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa. Asetuksen 4 § sisältää säännöksen sopimuksen voimaansaattamislain (219/2025) voimaantulosta. Asetuksen 5 § sisältää säännöksen merensuojelulain muutosten voimaansaattamislain (220/2025) voimaantulosta. Asetuksen 6 § sisältää asetuksen voimaantulosäännöksen.

Laki merensuojelulain muuttamisesta 220/2025 pitää sisällään kolme pykälää, jotka koskevat meren geenivaroihin kohdistuvaan toimintaan liittyviä ilmoitusvelvollisuuksia (lain 11 c, 11 d ja 11 e §). Näistä 11 c § koskee ilmoitusvelvollisuutta meren geenivarojen keräämisestä, 11 d § ilmoitusvelvollisuutta kerättyjen meren geenivarojen säilyttämisestä ja niitä koskevan digitaalisen sekvenssitiedon tallentamisesta, ja 11 e § ilmoitusvelvollisuutta meren geenivarojen ja niitä koskevan digitaalisen sekvenssitiedon käytöstä. Merensuojeluasetuksessa ehdotetaan täsmennettävän edellä esitettyjen ilmoitusvelvollisuuksien sisältöjä yhdenmukaisesti BBNJ-sopimuksen määräysten kanssa.

Merensuojeluasetuksen (asetus 2) 1 §:ssä ehdotetaan säädettävän, että merensuojelulain 11 c §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta olisi käytävä ilmi 1) meren geenivarojen keräämisen luonne ja tavoitteet, mukaan lukien kaikki ohjelmat, joihin kerääminen kuuluu; 2) tutkimuksen kohde tai tutkimuksen kohteena olevat tai kerättävät meren geenivarat, jos ne ovat tiedossa, sekä tarkoitukset, joita varten kyseiset geenivarat kerätään; 3) maantieteelliset alueet, joilla keräys on tarkoitus suorittaa; 4) tiivistelmä keräysmenetelmistä ja -keinoista, mukaan lukien aluksen nimi, vetoisuus, tyyppi ja luokka, käytetyt tieteelliset laitteet ja/tai tutkimusmenetelmät; 5) tiedot muista panoksista ehdotettuihin merkittäviin ohjelmiin; 6) tutkimusalusten suunniteltu saapumispäivä ja lopullinen lähtöpäivä tai laitteiden asennus- ja purkamispäivä; 7) tutkimuksen toimeenpanevien laitosten ja tutkimusta johtavien henkilöiden nimet; 8) kaikkien valtioiden tutkijoiden, erityisesti kehittyvien valtioiden tutkijoiden, mahdollisuus osallistua hankkeeseen tai liittyä siihen; 9) missä määrin katsotaan, että valtioilla, jotka saattavat tarvita ja pyytää teknistä apua, erityisesti kehittyvillä valtioilla, olisi oltava mahdollisuus osallistua hankkeeseen tai olla edustettuina siinä; sekä 10) avoimen ja vastuullisen tiedonhallinnan mukaisesti laadittu tiedonhallintasuunnitelma, jossa otetaan huomioon kansainvälinen käytäntö.

Merensuojeluasetuksen 2 §:ssä ehdotetaan säädettävän, että merensuojelulain 11 d §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta olisi käytävä ilmi 1) merensuojelulain 11 c §:ssä tarkoitettun ilmoituksen johdosta saatu BBNJ-standardoitu sarjatunniste; 2) arkisto tai tietokanta, johon meren geenivaroja koskeva digitaalinen sekvenssitieto on tallennettu tai tallennetaan; 3) tieto siitä, mihin kaikki paikan päällä kerätyt meren geenivarat

tallennetaan tai missä niitä säilytetään; 4) selvitys maantieteellisestä alueesta, jolta meren geenivarat on kerätty, mukaan lukien tiedot keräämispaikan leveys- ja pituusasteesta ja syvyydestä 5) selvitys niistä tuloksista, joita meren geenivaroihin ja niitä koskevaan digitaaliseen sekvenssitietoon kohdistuneesta toiminnasta on saatavilla; sekä 6) tarvittavat päivitykset merensuojeluasetuksen 1 §:n 10 kohdassa tarkoitettuun tiedonhallintasuunnitelmaan.

Merensuojeluasetuksen 3 §:ssä ehdotetaan säädettävän, että merensuojelulain 11 e §:ssä tarkoitettu ilmoituksesta on käytävä ilmi 1) merensuojelulain 11 c §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten johdosta saatu BBNJ-standardoitu sarjatunniste, jos se on käytettävissä; 2) tieto siitä, mistä käytön tulokset, kuten julkaisut tai myönnettyt patentit, ovat löydettävissä, jos ne ovat saatavilla ja siinä laajuudessa kuin mahdollista, sekä tieto kehitetyistä tuotteista; 3) yksityiskohtaiset tiedot lain 11 d §:ssä tarkoitettujen ilmoituksesta, joka koskee käytön kohteena olleita meren geenivaroja, jos kyseiset tiedot ovat saatavilla; 4) tieto siitä, missä käytön kohteena olevaa alkuperäistä näytettä säilytetään; 5) käytettävän meren geenivaran tai käytettävän meren geenivaraa koskevan digitaalisen sekvenssitiedon saatavuutta koskevat menettelytavat ja tiedonhallintasuunnitelmat; sekä 6) tiedot markkinoille saatetun tuotteen myynnistä ja mahdollisesta jatkokehittämisestä.

5 Laintarkastus

Asetusehdotuksia ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa niiden vähäisen yleisen merkityksen ja teknisen luonteen takia. Asetuksista on käyty keskustelua ulkoministeriön oikeuspalvelun (OIK-20) kanssa.

6 Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaisi asetuksen merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla tehdystä, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisesta sopimuksesta ja merensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta sekä asetuksen merensuojelusta. Lait ja asetukset on tarkoitettu tulemaan voimaan 17 päivänä tammikuuta 2026.